

06. Yabancılara Türkçe öğretiminde paragraf yazmada teknoloji kullanımı¹

Esra Nur TIRYAKI²

Hilal ZİNİ³

APA: Tiryaki, E. N. & Zini, H. (2022). Yabancılara Türkçe öğretiminde paragraf yazmada teknoloji kullanımı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 85-105. DOI: 10.29000/rumelide.1190291.

Öz

Eğitim ve öğretimde teknoloji teknik bilgi getiren bir kavramdır. Bu kavramın dil öğretiminde kullanılması ile birlikte becerilerin kalıcılığı ve etkinliği artmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde yazma süreci; alfabe, kelime, cümle, paragraf ve metin aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamaların her birinde öğrencinin edinmesi gereken kazanımlar mevcuttur. Paragraf, cümlelerden oluşan metni oluşturan en önemli birimlerden biridir. Bununla birlikte öğrencinin paragraf oluşturabilmesi için cümle düzeyine ulaşması gerekir. Cümlelerin bir araya gelmesiyle paragraflar oluşur ibaresini, salt cümle yığıntısı olan paragraf olmaktan kurtarmak adına öğrenciye paragraf kavramının mantığı kavratılmalı ve doğru paragraflar oluşturmaları için öğrencilere rehberlik edilmelidir. Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Çalışmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde paragraf yazmaya yönelik MindMaster programı destekli ders materyalleri tasarlamaktır. Yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin sınıflarında rahatlıkla kullanabileceği bir Web2.0 aracı olan Mindmaster programı araştırmada tanıtılmıştır. Programın tanıtımında izlenecek adımlara ayrıntılı olarak yer verilmiştir. MindMaster programının paragraf öğretiminde nasıl kullanılabilirliği konusunda ders materyalleri tasarlanmıştır. Seçilen paragraf türlerinde ise Tok'un (2015, s.889-912) paragraf türleri sınıflandırması esas alınmıştır. Bu sınıflandırmada yer alan yedi paragraf türüne göre MindMaster programı ile yapılabilecek etkinlik örnekleri sınıf düzeyi, ihtiyaç olunan süre, amaç, değerlendirme yöntemi ve kullanılacak ders materyalleri ile birlikte verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, yazma becerisi, paragraf yazma, MindMaster Programı, Web2.0 araçları

The use of technology in paragraph writing in teaching Turkish to foreigners

Abstract

Technology in education and training is a concept that brings technical knowledge. With the use of this concept in language teaching, the permanence and effectiveness of the skills increase. Writing process in teaching Turkish to foreigners; consists of alphabet, word, sentence, paragraph and text stages. In each of these stages, there are gains that the student should acquire. Paragraph is one of the most important units that make up the text consisting of sentences. However, the student must reach the sentence level in order to create a paragraph. In order to save the phrase "paragraphs are

¹ Bu çalışma, 20-22 Mayıs 2022 tarihlerinde İstanbul Aydın Üniversitesi III. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulan bildiriden genişletilerek yapılmıştır.

² Doç. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Hatay, Türkiye), esranurtiryaki@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2418-7194. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 18.08.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1190291]

³ YL Öğrencisi., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Hatay, Türkiye), zini.hilal@yandex.com, ORCID ID: 0000-0001-8857-4989.

formed by the combination of sentences” from being a paragraph that is just a pile of sentences, the logic of the concept of paragraph should be taught to the students and they should be guided to create correct paragraphs. This study is a qualitative research. The aim of the study is to design the MindMaster program supported course materials for paragraph writing in teaching Turkish as a foreign language. The Mindmaster program, which is a Web2.0 tool that can be easily used by instructors in teaching Turkish to foreigners, has been introduced in the research. The steps to be followed in the introduction of the program are given in detail. Course materials were designed on how the MindMaster program can be used in paragraph teaching. In the selected paragraph types, Tok's (2015, pp.889-912) classification of paragraph types is based. According to the seven paragraph types in this classification, the examples of activities that can be done with the MindMaster program are given together with the grade level, required time, purpose, evaluation method and course materials to be used.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, writing skills, paragraph writing, MindMaster Program, Web2.0 tools

Giriş

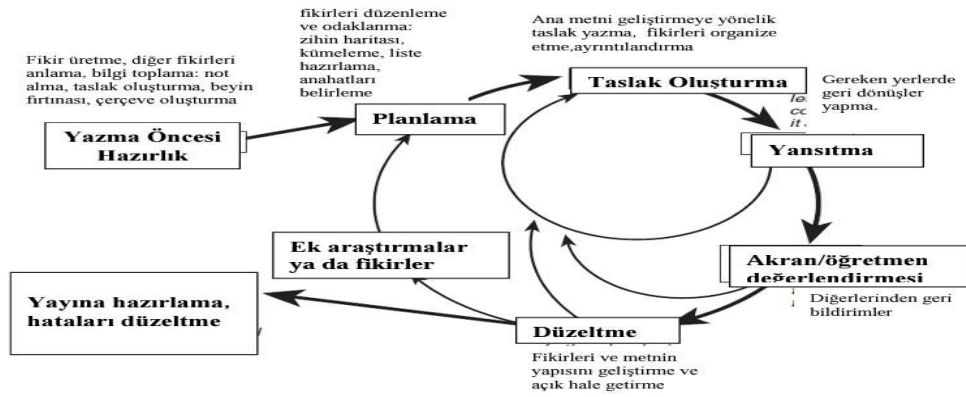
Yazma, bireyin bir konu etrafında dil kurallarının temelinde duygu ve düşüncelerini olay akışına göre planlayıp yazıya dökmesidir. Planlama süreci bir dizi zihinsel işlemleri gerektirir. Güneş (2019, s.151) de bu noktada yazmanın işlem olarak zihnimizde yapılandırılmamış bilgi, düşünce, duygu ve istekleri belli kurallara uygun olarak yazıya aktarma çalışmaları olarak tanımlamıştır.

Okuma ve dinleme ile birey bilgi edinir ve anladıklarını somut biçimde anlatabilmek için yazma becerisini kullanır. Kişi diğer dil becerilerini geliştirip etkin kullandıkça yazma becerisinde içerik gelişir. “Yazma; sadece olayları ya da etkinlikleri kaydetme yolu değildir, aynı zamanda onları anlamlandırmadır” (Özbay, 2007, s.115). Tiryaki'ye (2013, s.38-44) göre de yazma eğitimi sadece dil bilgisi kurallarını ve kelimeleri doğru yazmaktan ibaret değildir. Dil bilgisi yapılarını kurallı ve anlamlı biçimde bir araya getirerek yazmak önemlidir. Yazma becerisi yanlış kabul etmeyen, kuralları net olarak çizilmiş bir beceridir. Yazılan metinler, dil bilgisi açısından doğru olup anlam bütünlüğü taşıyabilirler yahut bunun tam aksi olabilir. Bu noktada birey, doğru bir metin elde etmiş olmaz. Oluşturulan metin hem dil bilgisi açısından doğru ifadelerle oluşturulmalı hem de anlam bütünlüğü açısından tutarlı olmalıdır. Ancak bu iki koşul sağlanırsa doğru bir yazılı metin elde edilecektir. Aksi takdirde metin kelime yığınlarından öteye gitmez. Anlamsız olan metinler dil bilgisi açısından ne denli kusursuz olursa olsun faydasız olacağı için bir önem arz etmez. Bu bağlamda kişi yazdığı metnin hem dil bilgisi açısından hem de anlam açısından hatasız olmasına dikkat etmelidir. Yazma; dinleme, okuma, konuşmanın da olduğu dört temel dil becerisinin en son ve en zor kazanılanıdır (Demir 2012, s.344).

Ana dili eğitiminde yazma becerisini edinmeden önce sırasıyla dinleme, konuşma ve okuma becerileri edinilir. Bu becerilerde belirli bir bilgi birikimi oluştuktan sonra kişi yazmayı öğrenmek için harekete geçer. Bu, ilkokul dönemine denk gelmektedir. Sesleri ve bu seslerin alfabeledi karşılıkları olan harfleri yazmayı öğrendikten sonra ince motor kasları gelişmiş olan öğrenci artık duygu ve düşüncelerini yazarak ifade etmeye başlar. Öğrencilerin enerjilerini en doğru şekilde kullanmaları ve yazma becerisinden soğumamaları adına beceriye ürün odaklı değil süreç odaklı bakılmaktadır. Yazma süreci; planlama/hazırlık, taslak oluşturma, gözden geçirme, düzeltme ve yayımlama aşamalarından oluşmaktadır (Sharp, 2016, s.78). Süreç odaklı yaklaşımın aşamaları aşağıda verilmiştir:

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Şekil 1. Süreç Temelli Yazma Modeli Aşamaları (Aşıkcan ve Pilten, 2016)

Ana dili ediniminde olduğu gibi Yabancılara Türkçe öğretiminde de yazma becerisini geliştirmek için Şekil 1'deki süreç takip edildiğinde hem öğretici hem öğrenen açısından daha sağlıklı bir süreç geçirilmiş olacaktır. Yeni bir dil öğrenen öğrencilerin ortaya çıkarmış oldukları ürünlere bakıp notlar vermek yerine bu ürünler ortaya çıkarken hangi süreçlerden geçildiğine bakmak, bu süreçlerde öğrenciye rehber olmak, öğrencinin motivasyonun yükselmesine ve başarı hissini tatmasına yardımcı olacaktır.

1. Yabancılara Türkçe öğretiminde yazma becerisi

Türkçe öğretimi, yabancı uyruklu öğrencinin ana dilinin yapısına göre hızlı veya yavaş olabilmektedir. Türkçe ile aynı dil ailesinde bulunan bir dil konuşuru dil kurallarını, özelliklerini daha hızlı kavrayacak ve Türkçeyi diğer gruplara göre daha hızlı öğrenecektir. Koreli bir öğrenci ile İngiliz bir öğrencinin Türkçeyi öğrenme hızları farklılık gösterecektir. Buna rağmen öğrenciler Türkçeyi öğrenip günlük hayatta iletişim kurabilecek seviyeye gelmiş olsalar dahi yazma becerisi yine çok sonra ustalaştıkları bir beceri olmaktadır (Tiryaki, 2013). "Yazma becerisi yabancı dil eğitiminde tam anlamıyla yetkinliğin kazanıldığı beceri olarak nitelenebilir" (Şimşek ve Erdem, 2021, s. 280-289). Birey yeni bir dil öğrenirken anlama becerilerine - okuma ve dinleme - ağırlık vermektedir. Öğrendiği dilin alfabesi farklı değilse yazma becerisi geri plana atılmakta; farklı ise o alfabenin yazılışını öğrenmekle başlasa dahi öğrendiklerini yazma becerisi ile pekiştirmeyi yine sona bırakmaktadır. Elbette yazı yazabilmek için bir bilgi birikimi şarttır ve bu birikim en fazla okuma becerisi ile elde edilmektedir. Bunun doğal sonucu olarak yabancı uyruklu öğrenci Türkçeyi öğrenirken okumalar yapmakta, dinlemeler ile desteklemekte ve bunların konuşma pratiğini yapmaktadır. Yazma ise dikteden öteye gitmeyen bir beceri olarak kalmaktadır. Yapılan çalışmalar öğrencilerin dört temel dil becerisi içerisinde en çok yazma becerilerinde sorun yaşadıklarını gözler önüne sermektedir (Açık, 2008, s.7; Kara 2010, s. 661-696; Tiryaki, 2013 s.38-44; Çangal, 2020, s.51-68). Yazma becerisi ile ilgili sıkıntı yaşayan öğrenciler başta transkripsiyon olmak üzere, beceriyi sevmemek, kitaplarda yeteri kadar etkinlik olmaması, var olan etkinliklerin zor veya sıkıcı olması, kitaplar dışında başka materyallere başvurulmaması gibi sebepleri ileri sürmektedirler (Kalfa, 2014, s.87).

Yazma becerisi başlangıç ve sonuçtan ibaret olmayan, yoğun bir süreç gerektiren bir dil becerisidir. Bu bağlamda nitelikli bir yazma ürünü elde edebilmek metni oluştururken geçirilen aşamaların verimliliğine bağlıdır. Bu aşamalar alfabe, kelime, cümle, paragraf ve metin öğrenimidir.

Türkçe öğretiminde hedef kitlenin yaşı, ırkı, dili, kültürü gibi etmenler oldukça önemlidir çünkü eğitimi verecek kişi kendisini buna göre şekillendirir. Örneğin, Arap veya Koreli iki öğrenci yazma eğitimine

başlamadan önce Türk alfabesini öğrenir çünkü ana dillerinin alfabeleri tamamen farklıdır. Harflerin yazılışını, büyük küçük harflerin ayırıcısına varmayı ve bu harfleri sesleri ile beraber öğrenir. Bu aşama yazma sürecinin ilk aşaması ve öğrencinin psikomotor becerilerini kullanıldığı bir aşamadır. Türk alfabesi Latin alfabesindeki tüm harfleri taşımaz. Bu noktada birinci öncülümüz olan ana dilin alfabesi Latin alfabesi olan bireylerde örneğin bir İngiliz yine Türk alfabesini iyice tanıır. Aynı alfabe kullanıyor olsak dahi İngiliz alfabesinde olan “w,q,x” harfleri Türk alfabesinde bulunmaz. Psikomotor bir beceri olan yazma becerisinin diğer bir yönü ise öğrencinin ana dili alfabesindeki harfler ile Türk alfabesindeki harfler aynı değilse öğrenci harflerin yazılışını öğrenmekle sürece başlar. Büyük ve küçük harflerin ayırıcısına varması zaman alır. Yazma pratikleri ile harflerin öğrenimi tamamlandıktan sonra Türkçe kısa metinler - kendini tanıtmaya, ailesini tanıtmaya vb. yazmaya başlar. Bu süreç içerisinde yanlış harf kullanımı, doğru kelimeyi bulamamak, devrik veya eksik ögeli cümle kurulumları görülür. Hem zihinsel hem psikomotor becerileri aynı anda ve doğru şekilde kullanmak öğrencileri zorlamaktadır. Bu süreci rahat tamamlamak için en etkili yöntem ise yazma pratiklerini düzenli bir şekilde yapmaya devam etmek ve diğer dil becerilerini aksatmamaktır.

Alfabeyi öğrenen ve bunun pratiğini yapan birey eş zamanlı olarak kelime öğrenimini de gerçekleştirir. Bu noktada öğretmenler arasında yöntem ve teknik farklılıkları bulunabilir. Öğretmen hedef kitlenin durumu, materyallerin durumu ve kendi yeterliliğine göre kelime öğretimini çeşitli yöntemlerle gerçekleştirir.

Bir dili anlamak, o dilin konuşurları ile günlük hayatta basit bir şekilde konuşmak için dil bilgisinden önce kelime bilgisi gerekmektedir. Örnek verecek olursak yabancı bir öğrenci derse geç kalınca “*özür öğretmen*” diye kelimelerini yan yana kullandığında öğretmen bunu “*özür dilerim öğretmenim*” olarak algılar. Bu bağlamda kelime öğretimi aşamasını öğretmen ne kadar zengin tutarsa öğrencinin günlük hayattaki iletişimine o kadar katkı sağlamış olur. Bu noktada Barın (2003, s.311) temel söz varlığını belirlerken öncelikle, organ ve akrabalık adlarının, sayıların, günlük hayatta sıkça kullanılan isim ve fiiller ile onlarla ilişkisi olan kelimelerin, sıkça kullanılan deyimlerin, atasözlerinin ve iletişimde önemli bir yeri olan kalıplaşmış sözlerin ele alınması gerektiğini söylemiştir.

Kelime bilgisinin genişlik, derinlik ve ağırlık olmak üzere üç boyutu vardır. Anderson ve Freebody (1981, s. 77-117) bu kavramları genişlik, bilinen kelime sayısı ile derinlik ise bilinen kelimelerin anlam derinliği ve kavrayış kalitesi ile ilgili olarak tanımlamışlardır. Ağırlık kavramını ise Göğüş, (1978, s.360) bir konuda çok sözcük bilmek olarak tanımlanmıştır. Bu kavramları örneklendirecek olursak “Yüz” kelimesinin “Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı/ başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat/ yüzey / kesici araçlarda ağız / yorgana ve yastığa geçirilen kılıf / bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü / bir şeyin görünen bölümünde kullanılan kumaş / birinin görülegelen veya umulan hoşgörülüğüne güvenilerek gösterilen cüret / nedeniyle, sebebiyle / bir yapının dışa bakan düşey yüzeylerinin her biri / utanma / kere, kat vb. kelimeler ile birlikte kullanılarak yapılan için çokluğunu abartılı bir biçimde anlatan söz.” şeklinde on iki farklı anlamının olması kelimenin derinlik boyutu ile ilgilidir. Alıcı ve üretici kelime hazineleri derinlik yönünden ne kadar geliştirilirse, öğrenciler okuma, konuşma, yazma ve dinleme sürecinde bağlama uygun kelime üretime ve algılamada zorluk çekmezler (Onan,2016). Kelimelerin bu üç boyutunu geliştirmek öğrencileri yazma becerisinde daha yetkin kılacaktır.

Alfabeyi öğrenen, bununla eş zamanlı olarak kelimeler öğrenip söz varlığını geliştiren öğrenci cümle kurma aşamasına geldiğinde basitten zora ilkesi doğrultusunda çalışmalarını gerçekleştirir. Az ögeli cümleler kurarak çalışmalara başlatılır, pragmatik ve işlevsel bakış açıları doğrultusunda günlük

hayattaki temel iletişimine yardımcı olacak cümleleri kurmayı, bunları hataları olmadan yazabilmeyi öğrenir. Söz dizimi kuralları dillerde farklılık gösterebilir. Türkçede bu diziliş- *özne- nesne- yüklem* – şeklinde iken İngilizce de – *özne, yüklem, nesne* – şeklindedir. Öğrencinin dili ile Türkçenin söz dizilimi farklılık gösteriyorsa öğrencinin öncelikle bunun ayırıcısına varması gerekir (Tiryaki, 2013). Ek olarak cümle öğretiminde dikkat edilmesi gereken noktalar, cümle vurgusu ve odak noktasıdır. Örneğin “*Kitap okumayı çok severim*” cümlesindeki çok kelimesinin yerini değiştirip “*Çok kitap okumayı severim*” şeklinde kullanırsak anlam değişecektir.

2.Zihin haritaları

Zihin haritası, bir kavram hakkında kişinin zihninde canlanan tüm şemaları kâğıda dökmesidir. Diğer haritalardan en önemli farkı ise görsellerle desteklenmesidir. Kişi, kavramın çağrıştırdığı kelimeleri kendince görselleştirerek bilginin daha kalıcı hâle gelmesini sağlar. Türkçeye akıl haritası, akıl haritalama, beyin haritası gibi kavramlarla aktarılan zihin haritası tekniği İngiliz psikolog, matematikçi ve beyin araştırmacısı Tony Buzan tarafından 1960’lı yıllarda keşfedilmiştir (Tağa, 2013, s.27). Zihin haritası, stratejik planlama, sunum tasarlama ve yapma, akademik çalışma ve yaratıcı problem çözme gibi geniş bir uygulama alanına sahiptir (Gelb, 2002, s.87). Zihin haritaları kişinin ders çalışırken veya günlük hayatında bir şey planlarken görsel zekâsını aktif hale getirmekte ve bu sayede hatırlamayı daha da kolaylaştırmaktadır. Zihin haritası, özellikle hafıza, yaratıcılık, öğrenme ve her türlü beyin işlevine uygun, görsel, bütüncül bir grafik düşünme aracıdır. “Beynin İsviçre çakısı” olarak da bilinir (Buzan ve Buzan, 2011, s.31).

Zihin haritaları hem iş hayatında hem günlük hayatta hem de eğitimde sıklıkla kullanılan bir teknik hâline gelmiştir. Pratik olması ve bilgileri kalıcı hâle getirmesi açısından tercih edilen bir yöntem olmuştur. Arıkan (2003, s.183-184) zihin haritaları metodunu insan beyninin etkin olarak kullanılabilmesi için mantıkî bir işleyişe sahip olan sol beyin ile tamamen hayal gücünü yöneten sağ beyin de geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Hayal gücü dediğimizde, renkler, şekiller, resimler, semboller ve düşünce zenginliği karşımıza çıkar. İşte beyin haritası denilen bu çalışma yöntemi, beynimizin bu şekilde etkin ve verimli olarak çalışabilmesi için onun normal çalışma metodunun modellenmesi esasına göre oluşturulmuş bir çalışma yöntemi olarak tanımlanmıştır.

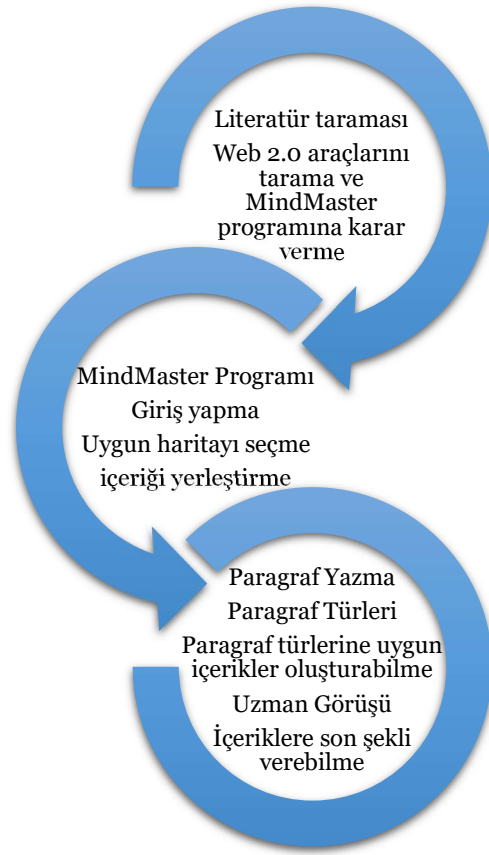
Zihin haritaları gibi pek çok harita çeşidi bulunmaktadır. Ancak öğrenciler geleneksel metotla eğitim hayatlarına devam etmektedirler. Yabancılara Türkçe öğretiminde en önemli unsurlardan biri anlatılan olayların olabildiğince somutlaştırılmasıdır. Bu ise görseller aracılığıyla mümkün olmaktadır. Verimli çalışmalar için harita çeşitlerini öğrenmek ve aktif olarak uygulamak onlara dil öğrenimi sürecinde kolaylık sağlayacaktır. Bu bağlamda zihin haritaları ve diğer haritaları kapsayan MindMaster programı ile öğrenciler yazma becerisine yönelik çalışmalarını daha pratik hale getireceklerdir. Öğrenciler yabancı dil öğrenirken salt kelime bilgisi ile sınırlı bir kullanım alanında kalırlar. Kelime bilgisinin ötesinde cümle kurmak ve bu cümlelerle doğru paragrafları oluşturabilmek önemlidir. Zira öğrenilen dilin özelliklerini kavrayabilmek önemli bir husustur. Bu bağlamda öğrencinin dili yalnızca sınıfta kullanmayacağı, günlük hayatında da resmî yazılar yazacağı unutulmamalıdır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, MindMaster programı ile paragraf yazmayla birlikte işlevsel ders materyalleri hazırlamaktır.

Yöntem

Çalışma nitel araştırma türündedir. Güncel yaşamdaki dinamiklerin çeşitlenmesi, her alanda dezavantajlı grupların daha görünür hale gelmesi, teknoloji ile birlikte bilginin kolay ulaşılabilir olması

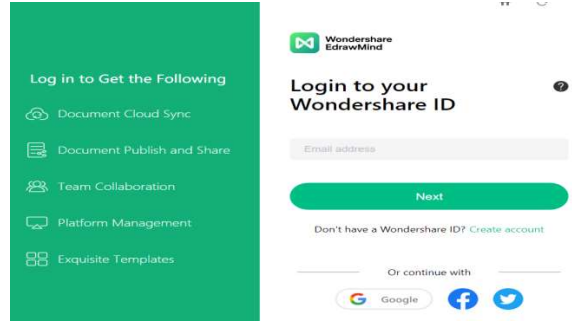
ile farklılaşan yaşam deneyimlerinin ve değişen sosyal ilişkilerin daha detaylı olarak çalışılmasında nitel araştırma yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır (Dowling, 2012, Glesne, 2011'den akt. Seggie ve Bayyurt, 2015, 11). Dil kullanımında özellikle bireyin dil farkındalığına ulaşması ve işlevsel dil kullanımı noktasına erişebilmesi önemlidir. Bundan dolayı araştırma Türkçenin yabancı dil olarak yazma öğretiminde paragraf yazmaya yönelik MindMaster programını kullanılması ile birlikte işlevsel ders malzemeleri geliştirmeyi hedeflemiştir. MindMaster programının tanıtılması, paragraf yazma türlerinin bu programla birlikte nasıl kullanılacağına gösterilmesi ile birlikte elde edilecek olan veriler tasarlanmıştır. Kapsam geç Betimleyici paragraf bazı nesnelere veya bazı kişilerin nasıl görüldüğüne dair izlenimlerin yazıldığı

paragraflardır. Betimleyici paragrafta duyularerliliği ve uygulanabilirliğini ölçme adına hazırlanan içerikler uzman görüşüne sunulmuştur. Gelen dönütlerle birlikte materyallere son şekli verilmiştir.

Şekil 2. Ders Materyali Geliştirme Süreci

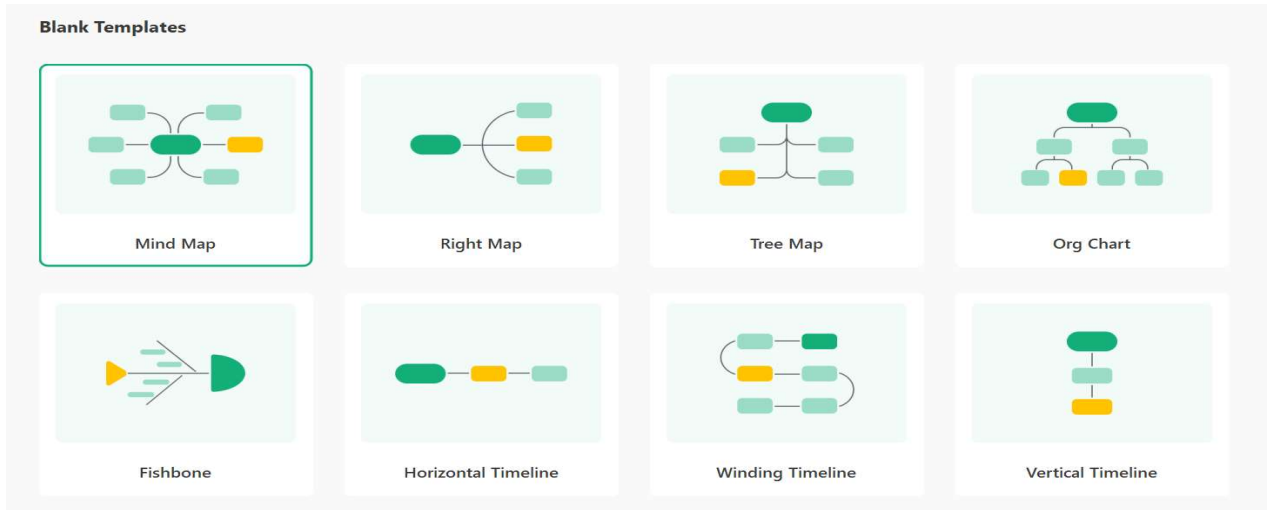
1.Adım: Programa giriş yapma

şekil 3.MindMaster program girişi

Program cihaza kurulduktan sonra yapılan çalışmaların kaydedilmesi ve paylaşılabilmesi için e-mail yahut Google, Facebook, Twitter hesapları ile profil oluşturulur.

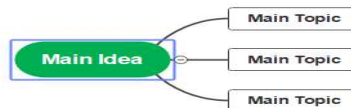
2.Adım: Uygun haritayı seçme

şekil 4.MindMaster haritaları

MindMaster programı yukarıda örneklendiği gibi bizlere birden fazla harita çeşidi sunmaktadır. Bu etkinlik için zihin haritası oluşturmak etkili olacaktır. Fakat bu bir sınırlılık değildir. Diğer harita eşitleri de kullanılarak paragraf yazma süreci desteklenebilir.

3.Adım: Haritayı oluşturma

şekil 5. MindMaster zihin haritası

Zihin haritası şablonunu seçtikten sonra karşımıza çıkan görsel bu şekilde olacaktır. Bu kutucukları istediğimiz gibi şekillendirebilme imkânımız bulunmaktadır. İlgili kavramı ortaya yazdıktan sonra öğrencinin yazması istenir. Öğrenci, yazılan kavramların yanına uygun olan görselleri cihazdan yükleyebilir. Öğrencinin, yeni kutucuk oluşturmak için ise çift tıklaması yeterlidir.

MindMaster çevrim içi hizmet veren bir proje planlama aracıdır. Bu araç sayesinde projeler adım adım planlanarak zihin haritaları, balık kılçığı, zaman çizelgesi, vaka analizi, kitap analizi gibi birden fazla harita oluşturulabilir ve bu haritalar çeşitli görseller, linkler veya kişisel yorumlarla desteklenebilir. Alfabe öğretimi, kelime öğretimi ve cümle öğretimi aşamalarını başarılı şekilde edinmiş ve uygulayan öğrenci, paragraf yazma sürecine başlarken bir ön hazırlık yapar. Verilen konu üzerinde aklına gelen bilgileri ilişkili oldukları konulara göre ayırıştırıp bir şema oluşturma ihtiyacı duyar. Paragraf mantığı öğrenciye doğru verildiği takdirde bir konu üzerinde yazacağı yazısında birden fazla paragraf oluşturması gerektiğinin ayırıcına varır. Bu paragraflar kendi içinde bütünlük göstermelidir. Bu bağlamda öğrenci, aklındaki bilgileri şemalaştırmak için bilgileri haritalara dökmelidir. Her ne kadar kâğıda kendi çizmiş olduğu haritalar da fayda gösterse de bunu dijital ortamda yapmak öğrenciye zamandan tasarruf sağlar ve zihnindeki bilgileri somut ve net bir şekilde görebilmesine yardımcı olabilir. Bu noktada kullanılacak Web2.0 araçlarından biri MindMaster programıdır. MindMaster programı ile öğrenci onlarca harita ve plan stilleri ile tanışmış olur ve bu haritalardan ihtiyacına yönelik olanı seçip amacını gerçekleştirir. MindMaster programı öğrenciye arkadaşlarıyla eş zamanlı kullanabilme, oluşturduğu haritaları onlarla paylaşabilme, ister cihazdan ister programdaki verilerden görsel yükleyebilme, haritaların altına yorum yapabilme, köprü metin ekleyebilme gibi birden fazla özellik sunar. Bu sayede öğrenci, bilgileri daha düzenli ve anlaşılır hâle getirir. Bunun sonucunda daha doğru paragraflar oluşturulur ve öğrencinin paragraf kavramı öğrenmesi kolaylaştırılır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde paragraf yazma süreci A2 seviyesinde başlar. “*Görsellerden hareketle cümle ve paragraf yazar*” (Maarif Vakfı Yabancılara Türkçe Öğretim Programı, 2019, s.66). Temel seviyede kazanılması amaçlanan bu becerinin öğrenilmesi için paragraf kavramının üzerinde durulması gerekmektedir. Bu kavramı öğretmek ve öğrencinin kendi yazısında doğru paragraflar kurabilmesini sağlamak adına çeşitli ders materyallerinden yararlanılması gerekir.

Tablo1. Paragraf türleri, kullanımı ve içinde barındırdığı bilişsel süreçler Tok (2015, s. 889-912)

Paragraf Türü	Açıklama	Konu	Önemi	Bilişsel İşlemler
Açıklayıcı/ Tanımlayıcı (Definition) Paragraf	Bir deneme yazarken konumuza ilişkin olarak ilk paragrafta özel bir terim ya da kavram varsa onu açıklarız.	Dedikodu yapmanın toplumdaki etkilerini açıklayınız. İçli köftenin kültürümüzdeki yeri nedir?	Yazılacak konudaki kavramın temel özelliklerin bilinmesini ve okuyucuyla paylaşılmasını sağlar.	Tanımlama, terim ya da kavramın özelliklerini açıklama, analiz etme, inceleme,
Betimleyici (Descriptive) Paragraf	Bazı nesnelerin ya da kişilerin nasıl olduğu ya da görüldüğüne ilişkin izlenimleri açıklarız.	Bilgisayarımızda yer alan özellikler nelerdir? Yaşadığınız odayı betimleyiniz?	Hayatımızı çevreleyen kavramların, nesnelerin, kişilerin, olayların vb. gözlemlenmesi ve özelliklerinin farkına varılmasını sağlar.	(Tanımlama yapmaz) Betimleme, okuyucuya nesnenin özelliklerini gösterme, ayrıntıları fark etme, duyuları harekete geçirme

Süreç Analizi (Process Analysis) Paragraf	Hayat bir süreç içerisinde ilerler, yapılan işlerin aşamaları vardır. Çoğu zaman bir bilgi aktarımı sırasında bu paragraflar kullanılır	Önümüzdeki hafta gideceğiniz bir iş görüşmesine nasıl hazırlanırsınız? Bilgisayara yeni bir program yüklemenin aşamaları nelerdir?	Öğrenciler, bu sürecin basamaklarını ayrıntıları ile düşünürler. (Öncelikle, sonra, üçüncü olarak, ayrıca, dahası, son olarak vb.)	Kronolojik sıralama, ana ve alt başlıklarla sınıflama, önemli olanı öne çıkarma, ayrıntıları fark etme.
Benzerlik/ Zıtlık (Compare/ Contrast) Paragraf	İki ya da daha fazla nesne, kavram ya da olgunun benzeyen ya da farklı yönlerini ortaya koyarken kullanılır	Babanız ile annenizin öne çıkan üç özelliğini karşılaştırmız. Daha önce yaşadığınız şehir ile şimdiki yaşadığınız şehri karşılaştırmız	Hayatımızda sürekli daha iyi ve daha nitelikli olanı bulma ve ulaşma isteği vardır. İki nesne ya da kavramın aynı özelliği üzerinde ayrıntılı durulmasını sağlar.	Betimleme, ayrıntıları fark etme, listeleme, karşılaştırma, tartışma.
Düşünce (Opinion) Paragraf	Bir konuda düşünceye ve bir görüşe sahip olduktan sonra bu düşüncenin temellendirilmesinde kullanılır.	Sınıfta en sevdiğiniz arkadaşınızla oturmaya ilişkin görüşleriniz nelerdir? Okulda öğrencilerin telefon kullanabilmesi hakkındaki fikirlerinizi açıklayınız	Düşünce paragrafında yazar okuyucusunu bu bakış açısına bağlı olarak ikna etmeye çalışır.	Açıklama, tespit etme, sorgulama, analiz yapma, yorumlama, değerlendirme, karşılaştırma, dikkat çekme, karar verme, ispat etme.
Neden/Sonuç (Cause/ Effect) Paragrafı	Bir etkenin doğurabileceği sonuçları ya da bir sonucu orta çıkaran etkenlerin ifadesinde kullanılır	Uykusuzluğun ortaya çıkardığı sonuçları açıklayınız? Dersten kalmanın nedenlerini açıklayınız?	Olayların birtakım nedenlere bağlı olarak geliştiği ve bir olayın birçok sonuçları olabileceği üzerinde düşündürülür	Analiz etme, sentez, değerlendirme, tahmin etme, sorgulama.
Öyküleyici (Narrative) Paragraf	Bir olay, bir anı anlatılmak istendiğinde kullanılan paragraftır.	Cuma okul çıkışı yaşadıklarınızı anlatınız? Daha önceki sınıf ortamınız hakkında bilgi veriniz?	Bu paragraflar özellikle eğlendirir ya da bilgi verir. Canlı bir dil kullanmaya imkân verir.	Kurgulama, sıralama, ayrıntıları fark etme, hatırlama, duyuları harekete geçirme.

Yukarıdaki tabloda paragraf türünün önemi ve bilişsel süreçler yer almaktadır. Ele alınan paragraf türleri öğrencilere çeşitli tekniklerle kazandırılabilir. Asıl amaç burada öğrencinin paragraf yazma becerisini geliştirmektir. Bu bağlamda öğrencilere konuyu verip yazmalarını beklemek yerine onlara yazmanın her aşamasında rehberlik edebilmektir. Anında dönüt ve düzeltme ile öğrenci etkin yazmaya yönlendirilir. Bu aşamaları öğrenciye teknoloji yardımı ile kazandırmak adına MindMaster programı kullanılabilir. Program sayesinde öğrenci zamandan tasarruf sağlayacak ve daha rahat zihin haritaları oluşturabildiği için süreci kolaylaştırmış olacaktır.

a) Açıklayıcı/tanımlayıcı paragraf ile ilgili ders materyali**Örnek 1. Geziden Kalanlar****Etkinlik Adı:** Geziden Kalanlar**Düzye:** B1**Yaklaşık Süre:** 40 Dakika**Amaç:** Gezilen yerleri anlatırken yazısında uygun paragraflar oluşturabilme.**Değerlendirme:** Yazılı Anlatımı Değerlendirme Ölçeği**Süreç:**

- Yaşanılan bölgedeki doğal veya tarihi bir mekân gezi için belirlenir.
- Öğrenciler gezi günü telefonları veya kameraları ile çekimler yaparak ve gidilen yeri iyi gözlemleyip mekânlar hakkındaki bilgileri öğrenerek geçirirler.
- Geziden sonraki gün sınıfta yapılan geziyi yazarak anlatmaları istenir.
- Bu yazı oluşturulurken düşünceleri paragraflar yardımıyla yazıya dökmeleri gerektiği hatırlatılır.
- Öğretmen süreç boyunca rehberlik eder.
- Paragraf geçişleri en doğru olan öğrenci en yüksek puamı alır.

Örnek 1'e göre öğrenciler tarihi veya doğal bir mekânı ziyaret edeceklerdir. Bu ziyaret esnasında bilmedikleri bir bölge hakkında bilgiler öğrenecek ve bunları not alacaklardır. Gezi bitiminde ellerindeki notları derleyip bir metin oluşturmaları istenen öğrencilerden öncelikle doğru paragraflar oluşturmaları beklenmektedir. Bu bağlamda MindMaster programı kullanılarak paragraf yazma sürecini verimli hâle getirmek mümkündür. Bir mekân hakkında bilgi verileceği için metin içerisindeki paragrafların türü açıklayıcı/tanımlayıcı paragraftır. Gezilen mekân "Gaziantep Kalesi" kabul edilirse MindMaster programı ile öğrenciler aşağıda örneklendiği gibi programı kullanabilirler.

1.Adım: Zihin haritasından paragrafa dönüştürme**Şekil 6.** MindMaster ile oluşturulmuş zihin haritası

Gaziantep Kalesi konusuna ilişkin öğrenciler yukarıdaki gibi bir şema elde edebilirler. Bu şemayı diledikleri gibi renklendirme ve çeşitlendirme imkânına sahiptirler. İstenirse paylaş butonundan arkadaşlarıyla paylaşıp birbirlerinin şemaları üzerinde çevrim içi şekilde yorum yapabilirler. Bu

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

aşamadan sonra geziden elde edilen notlar düzenli hâle getirilmiş ve öğrencinin zihninde dağınık olan bilgiler görsellerle de desteklenerek haritaya dnştrlmştir. Öğrencinin bundan sonra yapacağı tek Şey oluşturduğu cümleleri birleştirerek paragraf hâline getirmektedir.

b) Betimleyici paragraf ile ilgili ders materyali

Betimleyici paragraf bazı nesnelere veya bazı kişilerin nasıl grndğine dair izlenimlerin yazıldığı paragraflardır. Betimleyici paragrafta duyuları harekete geçirme, okuyucuya nesnenin özelliklerini gösterme ve ayrıntıları fark ettirme gibi bilişsel işlemleri kazandırmak temel amaçtır.

rnek 2. En İyi Ben Anlatırım

Etkinlik Adı: En İyi Ben Anlatırım!

Düzey: A2

Yaklaşık Süre: 20 dakika

Amaç: Betimleyici paragraf türünde paragraf oluşturabilme.

Değerlendirme: Grup değerlendirme formu ve yazılı anlatım leği kullanılır.

Süreç:

- Sınıf mevcuda göre gruplara ayrılır.
- Sınıfta herkesin görebileceği yere bir görsel asılır/ akıllı tahtadan bir görsel açılır.
- 20 dakika süre verilir ve gördükleri görseli tasvir etmeleri istenir.

Şekil 7. Elma sepeti

rnek 2'ye göre, öğrencilere bir adet görsel verilip bu görselin tasvir edilmesi beklenmektedir. Süreç boyunca öğrenciler görselde gördüklerini yazıya dökmeye çalışacaklardır. Süreci kolaylaştırmak adına öğrenciler görseldeki kavramların ne olduğunu MindMaster programına yazıp etrafına akıllarına gelen tanımlamaları yaptıkları takdirde kafalarındaki bilgi karışıklığı en az seviyeye indirgenmiş ve paragraf oluştururken kuracakları cümleleri oluşturabilirler. Verilen görselin Şekil 7'deki gibi bir elma sepeti olduğunu düşünürsek, etkinlik MindMaster programı yardımıyla aşağıdaki adımlar izlenerek yapılabilir. Bu materyal için Right Map haritası seçilebilir.

1. Adım: Haritaya kavramları ve özelliklerini yazma

Şekil 8. MindMaster ile oluşturulmuş sağ harita

Görselde görünen elma ve sepet en basit hali ile üçer cümleden oluşacak şekilde yazılır. Öğrenci dilerse daha fazla özellikte ekleyebilir.

2. Adım: Cümleleri paragrafa dönüştürme

Program aracılığıyla yapılan bu haritalardan hareketle öğrenci yazmış olduğu cümleleri birleştirerek aşağıdaki paragrafı elde eder:

“...Elma; yeşil veya kırmızı renkte, yuvarlak olan bir meyvedir. Elmalar, kahverengi renge ve bir sapa sahip eşya taşınan kaplı bir sepetin içindedir...”

Bu sayede öğrenciler betimleyici paragraf yazarken konunun ana hatlarını kaçırmamış olacak ve paragrafın türüne uygun şekilde cümleler kurması kolaylaşacaktır.

c) Süreç analizi paragraf ile ilgili ders materyali

Bilgi aktarımı veya bir durumun aşamalarının anlatılacağı zaman kullanılan paragraf türüdür. Öğrencilere bu tür paragraf yazımında öğrencilere, kronolojik sıralama, ana ve alt başlıklarını sınıflama, önemli olanı öne çıkarma ve ayrıntıları fark etme gibi bilişsel süreçler kazandırması amaçlanır.

Örnek 3. Sevdiğin Yemeği Anlat

Etkinlik Adı: Sevdiğin Yemeği Anlat!

Düzyey: B2

Yaklaşık Süre: 40 dakika

Amaç: Kronolojik sıraya uygun paragraflar kurma.

Değerlendirme: Yazılı anlatım ölçeği kullanılır.

Süreç:

- Öğrencilere en sevdikleri yemek sorulur.
- Bu yemeğin yapılışını öğrenmeleri için hazırlık süresi verilir.
- Etkinliğin yapılacağı gün herkes sevdiği yemeği aşamalarına uygun olarak MindMaster programı üzerinde anlatır.

- Elde edilen haritaların görselleri ğretmen tarafından derlenir ve slayt gösterisi yapılarak sınıfta sergilenir.

rnek 3'te öğrencilerden sevdikleri bir yemeğın anlatımını isteyerek kronolojik sıralamaya uygun paragraflar oluşturabilme amacının kazandırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda klasik maddeleme yönteminden ziyade MindMaster programının zengin haritalama seçeneklerinden faydalanmak öğrencinin süreci daha zevkli hale getirmesini sağlayacaktır. Anlatılacak yemeğın "pilav" olacağını kabul edersek MindMaster programı ile aşağıdaki adımlar izlenerek etkinlik gerçekleştirilebilir. Bu materyal için Vertical Timeline haritası seçilebilir.

1.Adım: Sevilen Yemeğın Aşamalarını Haritaya Yerleştirme

şekil 9. MindMaster programı ile yapılmış Vertical Timeline haritası

d) Benzerlik/zıtlık paragrafı ile ilgili ders materyali

İki ya da daha fazla nesne, kavram ya da olgunun benzeyen veya farklı yönlerini ortaya koymak için kullanılan paragraf türüdür. Öğrenciye ayrıntıları fark etme, listeleme, karşılaştırma ve tartışma gibi bilişsel süreçlerin kazandırılması amaçlanır.

Örnek 4. Beş Farklı Özellik**Etkinlik Adı:** Beş Farklı Özellik**Düzyey:** B2**Yaklaşık Süre:** 40 dakika**Amaç:** Karşılaştırma cümleleri içeren paragraflar yazabilme.**Değerlendirme:** Yazılı anlatım ölçeği kullanılır.**Süreç:**

- Öğrenciler mevcuda göre üçerli veya dörderli gruplara ayrılır.
- Her grup kendi ülkesi ve Türkiye'yi MindMaster programı kullanarak karşılaştıran paragraflar kurar.
- Çalışmalar görsellerle desteklenir.
- Etkinlik bitiminde her grup belirlediği beş farklı özelliği sınıfa sunar.
- Süreç boyunca öğretmen rehberlik eder.

Sınıfın çeşitli ülkelerden oluşan öğrencilerden oluşan bir grup olduğu varsayılırsa etkinlik bitimindeki sunumlar zevkli bir bilgi akışı sürecini de kapsayarak daha da verimli olacaktır. Bu materyal için "Negotiation Record" adlı harita seçilebilir. Verilen ders materyalinde öğrencinin ülkesinin "Güney Kore" olduğu varsayılırsa MindMaster programı ile aşağıdaki aşamalar takip edilerek materyal şöyle oluşturulabilir:

1.Adım: Haritaya uygun cümleleri yerleştirme**Şekil 10.** MindMaster programı ile oluşturulmuş Negotiation Record haritası

2. Adım: Tabloya Yerleştirilen Cümleleri Paragrafa Dönüştürme

Haritaya bilgileri yazdıktan sonra öğrenciler rahatlıkla cümleleri birleştirip aşağıdaki gibi bir paragraf elde edebilirler:

“... Güney Kore’de din olarak Budizm ve Hristiyanlık yaygınken burada İslamiyet daha yaygındır. Türkiye’de domuz eti tüketilmezken biz severek yiyoruz. Türkiye’de alkol kullanımı ayıplanır, sigara kullanımı gayet normaldir ama bu durum bizde tam tersidir. Türkiye’de öğrenciler daha az okula gidiyorlar; Güney Kore’de öğrenciler 07.00-23.00 arası okulda olurlar. Son olarak Türkiye’de günlük hayatta fiziksel temas çok fazladır örneğin misafirlğe gidince hem girişte hem çıkışta birbirlerine sarılırlar ama bizde saygıdan eğilmek dışında sarılmalar, öpüşmeler tercih edilmez...”

e) Düşünce paragrafı ile ilgili ders materyali

Bir konuda düşünceye ve bir görüşe sahip olduktan sonra bu düşüncenin temellendirilmesi için kullanılan paragraf türüdür. Öğrenciye açıklama, tespit etme, sorgulama, analiz yapma, yorumlama, değerlendirme, karşılaştırma, dikkat çekme, karar verme, ispat etme gibi bilişsel süreçlerin kazandırılması hedeflenir.

Örnek 5. Sence Nasıl Olurdu?

Etkinlik Adı: Sence Nasıl Olurdu?

Düzye: B2

Yaklaşık Süre: 40 dakika

Amaç: Düşünce paragrafları oluşturabilme.

Değerlendirme: Yazılı anlatım ölçeği kullanılır.

Süreç:

- Öğrencilere “.....olsaydı nasıl olurdu?” içerikli bir soru cümlesi verilir.
- MindMaster programı kullanılarak akla gelen düşünceler haritalaştırılır.
- Oluşturulan haritadan hareketle sıralanan düşünceler paragraf hâline dönüştürülür
- Süreç boyunca öğretmen rehberlik eder.
- Etkinlik bitiminde tüm bakış açıları sınıfa sunulur.

Örnek 5’te öğrencilerden paragrafın devamını kendi duygu ve düşüncelerinden yola çıkarak dile getirmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda süreci aşamalandırıp adım adım ilerlemek faydalı olacaktır. Öğrenci bu materyalde beyin fırtınasına ihtiyaç duyacağı için MindMap haritasını kullanabilir. Öğrencilere verilen konunun “ Okullarda akıllı telefonların kullanılması serbest olsaydı sence nasıl olurdu?” sorusunun yöneltildiğini varsayarsak MindMaster programı kullanılarak aşağıdaki adımlarla etkinlik gerçekleştirilebilir.

1.Adım: Beyin fırtınası

Şekil 11. MindMaster programı ile oluşturulmuş MindMap haritası

2.Adım: Haritalardaki cümleleri paragraf haline getirme ile ilgili ders materyali

“... Okullarda akıllı telefonlar serbest olsaydı bence ders dinleyenlerin sayısı azalabilir, istenmeyen görüntüler çekilebilir, deftere yazmak yerine fotoğrafın çekilmesi istenebilir, sosyalleşme azaltılabilir ya da telefonlar çalınabilirdi...”

f) Neden sonuç paragrafı ile ilgili ders materyali

Bir etkenin doğurabileceği sonuçları ya da bir sonucu ortaya çıkaran etkenlerin ifadesinde kullanılan paragraf türüdür. Öğrenciye analiz etme, sentez, değerlendirme, tahmin etme ve sorgulama bilişsel süreçlerinin kazandırılması amaçlanır.

Örnek 6. Sebeplerini Anlat

Etkinlik Adı: Sebeplerini Anlat!

Düzye: C1

Yaklaşık Süre: 40 dakika

Amaç: Neden sonuç paragrafları oluşturma.

Değerlendirme: Yazılı anlatım ölçeği kullanılır.

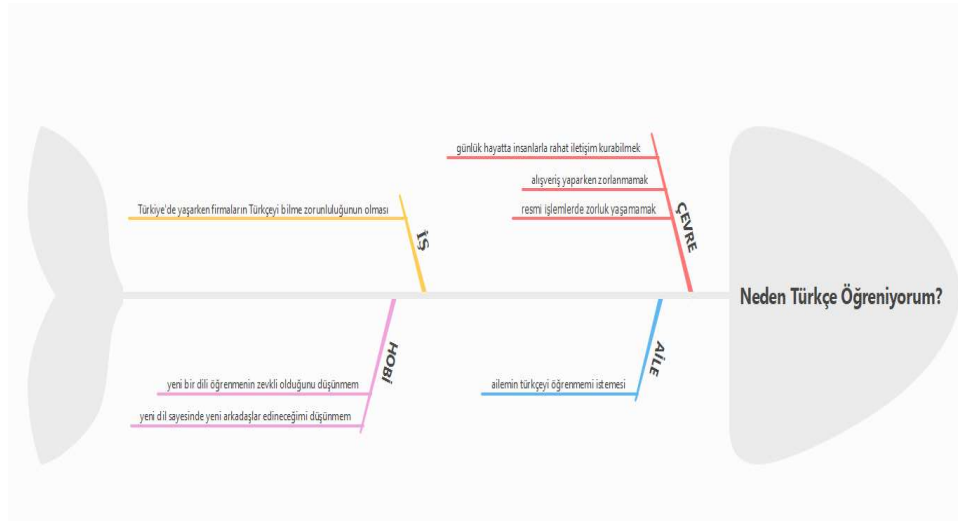
Süreç:

- Öğrencilere “Neden yeni bir dil/neden Türkçe öğreniyorsun?” sorusu sorulur.
- Cevaplarını MindMaster programını kullanarak haritalandırmaları istenir.
- Oluşturulan haritalar çevrim içi olarak paylaşılır.
- Öğrencilerin birbirlerinin haritalarına program üzerinden yorum yapmaları istenir.

Örnek 6’da öğrencilere onlar için önemli olan, güncelliğini muhafaza eden bir soru sorulur. Etkinlikteki soru değiştirilebilir. Önemli olan öğrencilerin verilen cümledeki neden ve sonuçları açıklayabilecek olmasıdır. Yabancılar, birçok farklı sebepten dolayı Türkçe öğrenmektedirler. Her öğrencinin şahsi bir

sebebi olmakla beraber diğer arkadaşları ile ortak sebepleri de olacağı için “ Ne yazmalıyım?” kaygısını yaşamayacaklardır. Bu noktada MindMaster programı ile haritalar üzerinde çalışmak bilginin daha düzenli hâle gelmesine yardımcı olacaktır. Neden sonuç paragrafları oluşturmak için seçilebilecek en uygun harita balık kılıcı haritası olacaktır. Balık kılıcı etkinliği öğrencilerin sorun çözme ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi yanında, gruplandırma, sınıflandırma, öğelerine ayırma ve kavramsal becerilerinin gelişmesine de yardım eder (Erginer, 2000, s.267). Öğrencilere bu haritanın nasıl kullanıldığı açıklanır. Öğrenciler dilerlerse diğer harita çeşitleri yardımıyla da paragraflarını oluşturabilirler.

1.Adım: Haritaya bilgileri yerleştirme

12.MindMaster programı ile oluşturulmuş Balık Kılıcı haritası

2. Adım: Haritaya yerleştirilen bilgilerden hareketle paragraf oluşturma

Öğrenciler artık haritaya yazmış oldukları nedenleri yan yana getirip uygun paragraflar oluşturacaklardır. Elde edilen paragraf aşağıdaki gibi olabilir:

“Türkçeyi günlük hayattaki insanlarla daha rahat iletişim kurabilmek, alışveriş yaparken zorlanmamak, resmi işlemlerde zorluk yaşamamak ve firmalarda Türkçe bilme zorunluluğunun olması, ailemin Türkçeyi öğrenmemi istemesi, yeni bir dil öğrenmenin zevkli olacağını düşünmem, yeni dil sayesinde yeni arkadaşlıklar edineceğimi düşünmem gibi sebeplerden dolayı öğreniyorum.”

g) Öyküleyici paragraf ile ilgili ders materyali

Bir olay ya da anı anlatmak istendiğinde kullanılan paragraftır. Bu paragrafta kurgulama, sıralama, ayrıntıları fark etme, hatırlama ve duyuları harekete geçirme bilişsel süreçlerini harekete geçirmek amaçlanır.

Örnek7. Dönüm Noktam**Etkinlik Adı:** Dönüm Noktam!**Düzye:** C1**Yaklaşık Süre:** 40 dakika**Amaç:** Öyküleyici paragraf oluşturabilme.**Değerlendirme:** Yazılı anlatım ölççeği kullanılır.**Süreç:**

- Öğrencilere ön hazırlık için “Dönüm noktası” kavramı örneklerle açıklanır.
- Kendi hayatlarında yaşadıkları dönüm noktalarını anlatmaları istenir.
- Anlatım yapılmadan önce öğrenciden anısını doğru zaman akışı içinde anlatması için Mindmaster programı kullanılması istenir.
- Program sayesinde oluşturulan haritadan hareketle uygun paragraflar oluşturulur.
- Öğretmen süreç boyunca rehberlik eder.

Örnek 7’de öğrenciden olay yazısı yazması beklenmektedir. Kendi hayatındaki bir olayı anlatması istendiği için olay yazısındaki konu, karakter, zaman, yer, olay gibi unsurlar belirli olduğu için öğrenci bunları bulma zorluğunu atlatmış olacaktır. Her ne kadar bu temel kavramlar belli olsa da öğrenciler için en doğru paragrafı oluşturabilmek için olayın zaman sıralaması ve ilişkilerin önceden belirlenip sonra yazıya dökülmesinde fayda vardır. Ön hazırlık süreci paragraf yazmayı kolaylaştıracaktır. Bu noktada Mindmaster programı ile süreç hem zevkli hem pratik hâle gelecektir.

Bu etkinlik için MindMaster programındaki “*İphone History Timeline, Horizontal Timeline, Winding Timeline, Vertical Timeline*” haritaları tercih edilebilir.

1. Adım: Akla gelen olay akışını haritalaştırma**Şekil 13.** İphone History Timeline Haritası**2. Adım: Haritadaki Bilgilerden Paragraf Oluşturma**

Öğrencinin Şekil 13’teki gibi bir harita oluşturduğunu düşünürsek oluşturacağı paragraf aşağıdaki gibi olabilir:

Semih'ten Sonra

“ Okulların açıldığı ilk hafta hepimiz mutluyduk. Arkadaşlarımızla birbirimizi özlemiştik. Ama tören sırasında arkadaşımız Semih'in olmadığını fark ettik. Öğretmenimize sorduk. Bize sınıfta konuşacağımızı söyledi. Hepimiz merak ediyorduk. Semih okuldan mı ayrılmıştı? İlk derste öğretmenimiz bize Semih'in yaz tatilinde bir trafik kazası geçirdiğini ve yürüyemediğini söyledi. Hepimiz çok üzüldük. İkinci ders Semih sınıfa tekerlekli sandalyesiyle geldi. Dersimizi işledik. Sonra okul çıkışı Semih bize başından geçen kazayı anlattı. O gün, aslında yürüyebilmenin ne kadar önemli olduğunu anladım.”

Sonuç ve tartışma

Yabancılara Türkçe öğretiminde yazma becerisi öğrencinin öğrendiği bilginin kalitesini somut bir biçimde ölçmeye yarar. Paragraf yazma, yazma öğretiminin metin oluşturma aşamasına geçişteki en önemli adımıdır. Paragraf oluşturmada öğrenciler; tekrarlı kelime ve cümlelerle paragraf oluşturma, cümleler arası anlamlı geçişin olmaması, kelime kullanımı, söz dizimi, içerik seçimi açısından sorunlar yaşandığı araştırmalar tarafından ortaya konmuştur (Afrin, 2016; Rass, 2015; Jamil, Majoka ve Kamran, 2016; Fareed, Ashraf ve Bilal, 2016; Tiryaki, 2017). Ek olarak yazma becerisi dil kuralları çerçevesinde geliştiğinden öğretmenler bu süreçte öğrencilerdeki bireysel farklılıkları kontrol edebilmeli, yazma kaygısını en aza indirmelidir. Bu noktada dijital yazılımlar öğrencilere öğrenme ortamı içerisinde yararlar sunar. Yabancılara Türkçe öğretiminde yararlanılabilecek birden fazla Web2.0 aracı mevcuttur. Bu araçlardan biri olan Edmodo programı ile yapılan bir çalışmada (Karatay, Karabuğa ve Ipek, 2018, s.1064) B2 düzeyi öğrencilerine Edmodo programı; dil becerilerinin geliştirilmesi, yeni sözcük ve söz öbeklerinin, dil bilgisi kurallarının, hedef kültürün ve farklı kültürlerin öğrenilmesi, Türkçe öğrenme ilgisine ve isteğine katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sözer, Özdamar ve Pilancı (2020, s.174) ise 2000 – 2020 arasında yapılan ve yabancı dil öğrenimi için hazırlanan web sitelerin, mobil uygulamaların, e-öğrenme ortamlarının kullanılabilirliğini incelemişlerdir. Başka bir çalışmada ise Gök ve Karademir'in (2020, s.300) 3 Dakikada Türkçe, Türkçe Öğreniyorum ve Türkçe Öğretim Portalı eğitsel web sitelerinin incelenmesi üzerine yaptıkları çalışmadır. Yapılan bu araştırmada da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerde paragraf yazma becerisini Web2.0 araçlarından biri olan MindMaster programı ile geliştirmek amaçlanmış ve yedi paragraf türü üzerinden ders materyalleri hazırlanmıştır. Mindmaster programı çevrimiçi hizmet veren bir proje planlama aracıdır. Mckey (2017) de MindMaster'ın eleştirel düşünmeye ve düşünceleri düzenlemeye olan etkisini anlatmıştır. Bu noktadan bakıldığında MindMaster'ın paragraf yazmada etkili bir araç olduğu söylenebilir. Bu araç zengin harita içeriklerine sahiptir. Öğrenciler oluşturacakları paragrafların türlerine göre bilgilerini haritalarla yapılandırdıktan sonra yazdıkları zaman daha doğru paragraflar elde edeceklerdir. Çünkü paragraf oluşturma ana mantığı aynı düşünceleri aynı paragrafta verebilmek, farklı düşünceler için yeni paragraflar oluşturmaktır. Bu bağlamda öğrenciler verilen konu üzerinde akıllarına gelen düşünceleri zihin haritalarına dönüştürerek sürece başladıkları zaman doğru gruplandırma yapılmış olacaktır.

Yazma becerisini edinecek olan öğrenci belirli aşamalardan geçer. Bu aşamalar; alfabe öğretimi, kelime öğretimi, cümle öğretimi ve paragraf öğretimidir. Öğrenci farklı bir alfabe kullanan ülkeden gelmişse sürece Türk alfabesini öğrenerek başlar. Kendini ifade edecek sayıda kelime öğrenen ve bu kelimelerle cümle kurmayı öğrenen öğrenci, paragraf yazması gerektiği zaman zorlanabilmektedir. Öğrencinin bu durumda paragraf kavramını iyi özümsemesi gerekir. Paragrafların anlam akışını fark etme, giriş gelişme ve sonuç paragraflarının ayırdına varma, düşüncenin akışına göre uygun cümlelerle tamamlama

gibi becerileri kazanması gerekmektedir. Öğrenciye bu becerileri kazandırmak için ise günümüzün vazgeçilmez parçası olan teknolojiden yararlanmak öğrenciler için de verimli olacaktır. Bu çalışmaların ortak paydada bulunduğu nokta ise Web2.0 araçlarının dil öğretiminde faydalı ve süreci kolaylaştırıcı etkilerinin olduğudur.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). *Türkiye’de Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.
- Afrin, S. (2016). Writing problems of non-English majorun der graduate students in Bangladesh: An observation. *Open Journal of Socialsciences*, 4(3), 104.
- Anderson, R.C. ve Freebody, P. (1981). Kelime Bilgisi. J.T.Guthrie (Ed.). *Comprehensionand Teaching: Research Reviews International Reading Association*. (s.77-117). Newark, Uluslararası Okuma Derneği.
- Arıkan, M. (2003). Demir R. (Ed.), Nitelikli İnsan (s.183-184). İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Aşıkcan M. Ve Pilten G. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Yazılı Anlatım Çalışmalarının Süreç Temelli Yazma Modeli Odaklı Değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 260.
- Barın, E. (2003). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (13), 311.
- Buzan, T. ve Buzan, B. (2011). Tercanlı G. (Çev.) Zihin Haritaları (s.31). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Çangal, Ö. (2020). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sosyal Medya Kullanımının Yazma Becerisine Etkisine Yönelik Öğrenici Görüşleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sonbahar Özel Sayı 1(2), 52-61.
- Demir T. (2012). Türkçe Eğitiminde Yaratıcı Yazma Becerisini Geliştirme ve Küçürek Öykü. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(9), 344.
- Erginer, E. (2000). Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme (s.267). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fareed, M.,Ashraf, A., ve Bilal, M. (2016). ESL learners’ writings kills: Problems, factors and suggestions. *Journal of Educationand Social Sciences*, 4(2), 81-92.
- Gelb, Michael J. (2002). Bilgiç T. (Çev.) Düşünmenin Tam Zamanı (s.87). İstanbul: Arion Yayınevi.
- Göğüş, B. (1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gök V. ve Karademir, F. (2020). Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Oluşturulmuş Eğitsel Web Sitelerinin Kullanılabilirlik ve Öğretici Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 300-317.
- Güneş F. (2019). Yazma. Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller (s.151). Ankara: Pegem Yayınları.
- Jamil, S.,Majoka, M. I., ve Kamran, U. (2016). Analyzingcommonerrors in English composition at post graduat elevel in Khyber Pakhtunkhwa (Pakistan). *Bulletin of Educationand Research*, 38(2).
- Kalfa, M. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Temel Düzeydeki Öğrencilerin Eğitsel Oyunlarla Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(20), 87.
- Kara M. (2010). Gazi Üniversitesi TÖMER Öğrencilerinin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunların Çözümüne Yönelik Öneriler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yaz 8(3), 661-696.
- Karadağ E. (2010). Eğitim Bilimleri Doktora Tezlerinde Kullanılan Araştırma Modelleri: Nitelik Düzeyleri ve Analitik Hata Tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 56-57.
- Karatay H., Karabuğa H. ve İpek O. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Edmodo’nun Kullanımı: Bir Durum Çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1064-1090.

- Maarif Vakfı. (2019). Gültekin İ. (Ed.), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı (s.66). İstanbul.
- McKey, Z. (2017). *The Unlimited Mind: Master Critical Thinking, Make Smarter Decisions, Control Your Impulses*.
- Onan, B. (2016). Söz Varlığı Terminolojisi Üzerine Bir Analiz Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(210), 11-29.
- Özbay, M. (2007). Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri (2.baskı). Ankara: Öncü Yayınevi.
- Pnwing. 12.08.2022 tarihinde <https://www.pngwing.com/tr/search?q=elma+sepeti>, adresinden alındı.
- Rass, R. A. (2015). Challenges face Arab students in writing well-developed paragraphs in English. *English Language Teaching*, 8(10), 49.
- Seggie, F. N., & Bayyurt, Y. (2015). Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları (s.10-22). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sharp, A. L. (2016). Acts Of Writing: A Compilation of Six Models that Define the Processes of Writing. *International Journal Of Instruction*, 9(2), 77-90.
- Sözer B., Özdamar N., Pilancı H. (2020). Yabancı Dil Öğrenimi İçin Hazırlanan e-Öğrenme Ortamlarına İlişkin Kullanılabilirlik Araştırmalarının İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 174.
- Şimşek, R. ve Erdem İ. (2021). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Becerisi ve Kazanım İlişkisi. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (22), 280-289. doi: 10.29000/rumelide.895762
- Tağa, T. (2013). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44.
- Tiryaki, E. N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin metin oluşturma becerilerinin ve sorunlarının belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 21-32.
- Tok, M. (2015). Paragraf Türlerinin Öğretimi Sürecinde Yazma Becerilerine İlişkin Bilişsel Süreçlerin Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 889-912.